

Les millors obres de les lletres gironines (30) El meravellós desembarcament dels grecs a Empúries

El periodista polític més esmolat de les dretes catalanes era Manuel Brunet, des de «La Veu». Els anys trenta excel·lí en la defensa dels postulats catòlics i conservadors des del catalanisme. Tanmateix aquests anys va escriure una singular obra narrativa de ficció, una farsa històrica, un divertiment, l'únic text literari que assolí, per qualitat i interès, un molt alt èxit popular i una recepció crítica de també alt nivell.

Josep Maria Figueres
PROFESSOR DE LA UAB

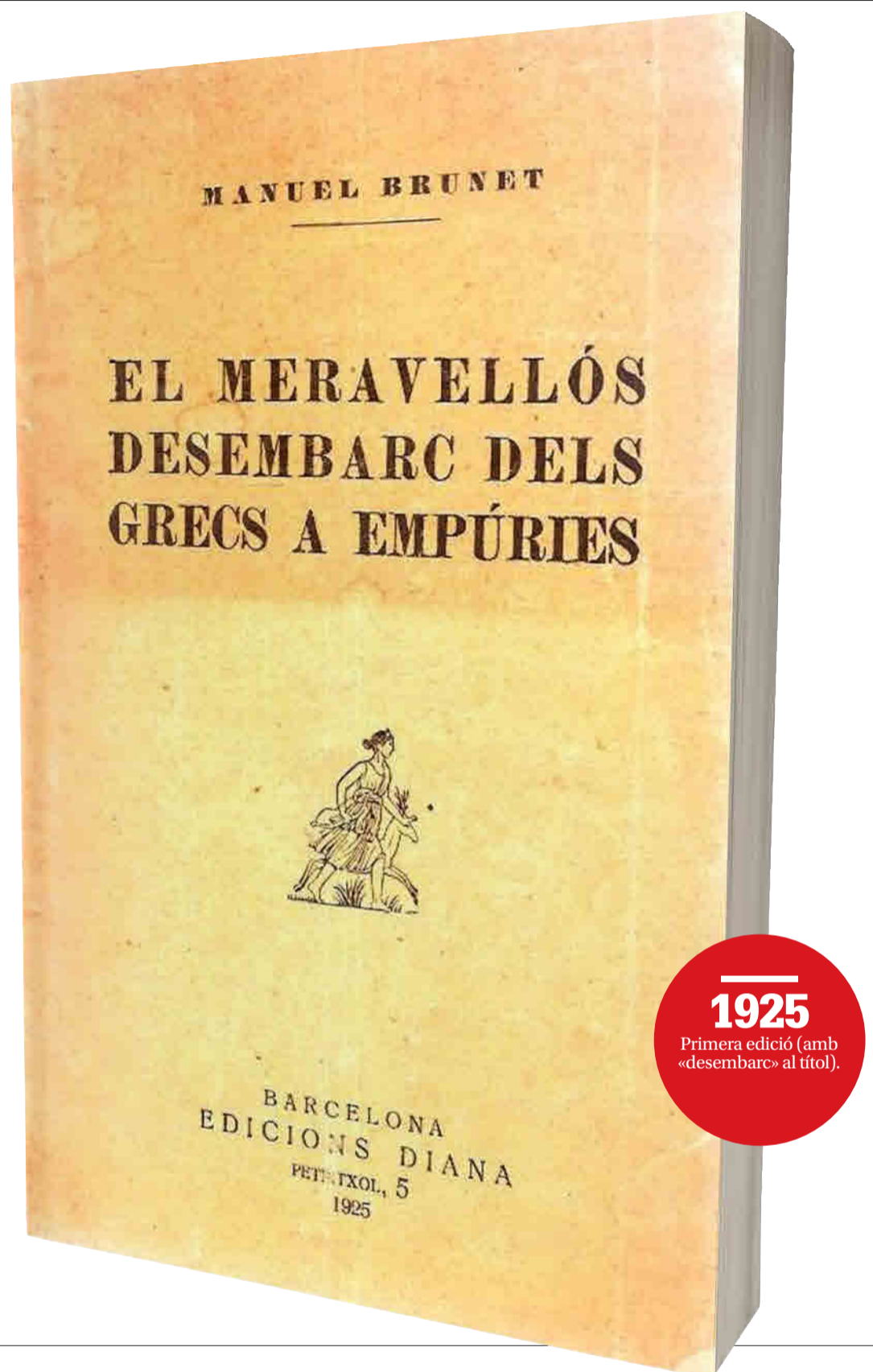
Fora dels articles periodístics dels quals hi ha només editat un aplec, *El meravellós desembarcament dels grecs a Empúries* és la única obra literària de ficció publicada per Manuel Brunet. Hom li ha retret per què no s'hi dedicava més però l'atragué sempre la no ficció i s'hi dedicà amb bon resultat professional. Apareix el 1925 a les Edicions Diana i les reedicions s'aniran succeint al vaivé de la història. Així, els anys trenta en Josep Janés la torna a editar a Quaderns Literaris (1934) amb gravats de Pau Cots tot modificant el títol que serà el definitiu (desembarc/desembarcament). En ple franquisme en castellà (Destino, 1951), i sense cap mutilació. Posteriorment en edició de bibliòfil il·lustrada per Ricart (Estel, 1951) i, encara, les populars en català (Selecta, 1956) amb J. M. Cruzet, la il·lustrada per Pilarín Bayés (Ausa, 1985) fins les darreres a Parsifal (1993) i la Diputació de Girona (2014). Acompanyades per l'assaig *L'Empordà i els empordanesos*, el volum no només és de bon llegir sinó que és un d'aquells llibres que hom acaba amb un somriure de satisfacció com els que ofereix la prosa de Pla o la de Sempronio.

La crítica, amb molts noms de Domènec Guansé a Xavier Febrés, en reconeix la seva

Recreació literària dels orígens de l'Empordà

vigència més enllà del caràcter d'obra singular, fins i tot extravagant segons algú. El present treball literari de Brunet és una excusa per parlar de l'Empordà. Francesc F. Montero l'ha estudiat força i bé. En un article exposa que és una novel·la molt curta, en podríem dir potser un *roman*, on amb llenguatge molt elaborat i curós Brunet explica, en clau literària, l'arribada dels grecs

i, com el pastor i la sirena del poema cèlebre de Joan Maragall, el fill del patró comerciant, Mariner de nom, s'encisa de la Tamarriu, bella i de caràcter i mar i muntanya es fusionen. El matrimoni representarà l'afermament en la continuïtat d'un paisatge que l'encisa i aquesta és l'excusa per explicar, mostrar l'Empordà allunyant-se de la visió noucentista en boga tan idealitzada en la

1925
Primera edició (amb «desembarc» al títol).

identificació entre Grècia i l'Empordà. El narrador, alter ego de Brunet, manté un to irònic, àdhuc sorneguer, sempre sensorial i distant. Cal fixar-se en la importància del paisatge, la prosa ben elaborada, la nova, en definitiva, dimensió de l'Empordà, més realista, amarat d'ironia que vol trencar els tòpics i estereotips, clixés barce-

lonins que cal revisar. Montero, als *Annals de l'Institut d'Estudis Empordanesos*, escriu el 2007: «Brunet vol mantenir-se ferm, però la seva prosa no pot evitar el deix poètic, una característica pròpia del seu estil com a escriptor, aprofitant al màxim els recursos estilístics per tal d'embellir el llenguatge i la imatge que està

descriuint, convertint la ploma en un pinzell per a dibuixar el paisatge». Aquest estudiós, en la seva tesi doctoral sobre Brunet, detalla teories, esmicola el periodisme i la bibliografia que se n'ocupa, i elabora, és clar, d'aquesta obra una sòlida interpretació amb una detallada anàlisi de personatges, context...

1934
Edició de Catalunya (ja amb «desembarcament»).

1956
Edició popular a Selecta.

2014
Darrera edició, a càrrec de la Diputació de Girona.

Manuel Brunet Empordanès de Vic

El periodista Manuel Brunet i Solà (Vic, 1889– Figueres, 1956) tenia una molt sòlida cultura fruit dels estudis al seminari de Vic, on hi estigué segurament fins el 1911, que anà a Barcelona, on entrà a *Las Noticias* i mantingué una activitat avançada ideològicament. Fou molt amic per exemple d'Andreu Nin, participant en tertúlies i aprofundint la labor periodística arribant a ser cap de redacció de *La Publicitat*, va col·laborar en altres tribunes com *La Nau* de Rovira i Virgili (1927-1928). L'amistat amb Claudi Ametlla fou determinant per diverses feines com l'agència Havas, on ingressà el 1917 i sobre tot la direcció del prestigiós setmanari *Mirador* (1929-1931).

Comença a col·laborar a *La Veu* amb el pseudònim de «J. M. de Pedralbes» el 1912-1913 a la famosa pàgina artística, seran uns pocs articles. Aviat tindrà secció editorial i serà un dels baluards ideològics del periòdic. Agafa popularitat arran de l'afer Bloch, un estafador que s'entrevista amb polítics d'ERC amb unes especulacions que havien de provocar la baixa de la pesseta. Era l'hivern del 1931, que ho denuncia des de *La Publicitat*. Espolemitza amb *La Humanitat* pràcticament tots els diaris, i setmanaris humorístics com *El Be Negre*, hi prendran part. La seva actitud valenta va patir fins i tot una agressió física, a primers de febrer del 1932 enmig d'un rebombori com a referons del cas en el qual s'esquitxa a Lluís Companys com palesa Rossend Llates des de *La Publi* o J. Ventalló a *L'Opinió*. Amb aquest intent farà un canvi de rumb ideològic. Brunet tenia una notable dimensió de polemista. En passar a *La Veu* la seva imatge pública és rellevant i es fixa, per tant, un comentarista polític d'atac. Passa de republicà progressista, a *La Publi*, a republicà conservador crític a *La Veu* enmig d'una sorda protesta dels seus amics. Ho feu segurament pel desengany per la política anticatòlica de la República.

La nova, i gran, entrada de Brunet a *La Veu* es considera molt rellevant per la direcció del diari i en serà el periodista més ben pagat. És gairebé un «fixatge» similar en aspectes polítics al de J. Pla o V. Castany també puntals en aquests anys trenta. La presència de Brunet al diari és la d'una figura que venia avalada per les seves cròniques a *La Publicidad* sobre la primera guerra mundial, els articles a *Las Noticias*, especialment el protagonisme en la denúncia del cas Bloch i com Pla, passa del diari republicà per

excel·lència al més crític contra la República, des del catalanisme. El director Josep Pellicena el presenta amb orgull i *El Be Negre* es desfoga contra el trànsfuga.

Posseïa un alt prestigi com a periodista polític, es caracteritzava per ser un fi espadà de filigrana mortal, notable en la confrontació política del moment i en la qual s'hi posa de ple amb tota la seva força. Són noms que el nou director Abadal fa jugar i també en la posició de Cambó, com podem veure a l'epistolari que hem exhumat i on el líder actua com l'autèntic editor del periòdic. Brunet deixa *La Publi* i el 4 de gener arranca la secció «Comentari» a *La Veu*. La sèrie farà gran fortuna per la polèmica que porta, els ecos de la qual arriben fins avui, com per exemple amb les referències al famós «oasi» català. La col·laboració arranca el 4 de gener del 1933 i seguirà, amb un gran ressò, fins el 17 de juliol del 1936, amb una col·laboració gairebé diària. Són un miler d'articles del periodisme polític més contundent i agressiu, raonat i concís, ple d'arguments. Sempre, en la secció, en portada des del març del 1933 fins l'esclat de la guerra civil. Articles vinculats a l'actualitat. La seva prosa, viva i aguda, prengué una volada de polemista nat seguint la trajectòria que havia tingut anterior i que també excel·leix a mirador.

La guerra civil li suposà un trasbals, estigué amagat però a casa seva hi tingué el bisbe de Vic... Temps incert fins que pogué anar a França i com a altres periodistes de *La Veu* en Cambó el protegí. Retornà a Barcelona i anà a Figueres, on s'hi instal·là. Col·laborà a *Destino*, amb el pseudònim de «Romano», sobre política internacional. La seva esposa, una pubilla de Castelló d'Empúries, també hi influí, així com Pla, un bon amic. El 1942 s'hi instal·la arrelant-s'hi plenament, dedicant al seu Empordà estimat articles i assaigs en la premsa local com *Canigó* o *Empurdán* tot i seguir col·laborant a *La Vanguardia* entre el 1943 i el 1954. Publica *Cada dia és festa* (1946), antologia d'articles, i altres obres de to religiós com *Pàgines de la vida de Jesucrist* (1961) de la que es diu que va escriure agenollat i *Actualidad del P. Claret* (1953). Un especial interès tenen les seves col·laboracions al diari del Congrés Eucarístic Pax el 1952.

Mort a Figueres, on és enterrat, el seu fons personal la família el donà a la Universitat de Girona.

Un fragment

L'arribada

Seleccionem l'arrencada, com comença el treball, breu i sucós, i l'escollim de la darrera edició a cura del seu especialista Francesc Montero, apareguda a les publicacions de la Diputació de Girona, on es mostra una prosa vigorosa, elaborada, sensual i que defuig els cànons del moment i ens permet de veure amb detall com anirà el conjunt de la narració.

«No fou en un dia placèvol, ni es féu sota l'alta protecció de l'Olimp, com podrien sospitar els poetes. No creguéssiu res d'això: els deus no hi foren per res en aquest esdeveniment, ni el bon temps tampoc. Feia una tramuntana que no s'hi podia tenir cara. El

mar semblava boig de tan escabellat, tot ell fet un gran bellugueig de flocs d'escuma, que anaven i tornaven esbojarradament sense nord ni centener. No era un mar imponent, sinó un xaragall sense ritme ni solta de cap mena, un estany mal governat, talment es diria un llit desfet sobre el qual els dofins sal-

taven com uns idiotes.

Sense amoïnar-s'hi anaven sortint els estels, polits per la tramuntana.

Enllà de la badia de Roses, feien camífent tombarelles sobre les onades i dansant com closques de nou quatre vaixells amb l'ala apagada. Rondaven la platja de lluny a lluny

cercant un recer propici on passar la nit. Sobreeixint de la lluentor marina, un illot de la llargada i amplada d'una corredissa semblava oferir una platja solitària als quatre vaixells grecs.

Remant com uns mals esperits i barbotejant unes paraules estranyes, talment com renecs, els mariners s'atansaren a l'illot, sotjaren les platges i cales com si anessin a fer una malifeta i, com que no es veia ànima vivent, saltaren a l'aigua quatre galifardeus que amb poques gambades guanyaren el pedreny més alt de l'illot. D'allà estant miraren l'Empordà a contrallum.

- Ja veig on fineix la planúria -digué un.

- Més enllà d'aquestes muntanyes daurades -féu un altre- no hi volem saber res. Si volen alguna cosa, que vinguin.

- Veig molts llums, molts focs i fumeroles. Hi ha prou gent en aquesta plana per fer

bona fira, si no ens busquen raons.

- Si hi ha gresca volem augment de sou, sents, tu? Ja ho pots dir al burgès. Que no respongs?

- Sí. Pensava que el meu pare estarà content quan vegi aquest país tan pla i que pot anar a passeig sense esbufegades. I d'això del sou, només he de dir-vos que no hi ha d'haver ni una ganivetada. I qui no cregui així que se'n torni a peu. Els firataires no volem crits ni fressa.

- Prou que en fa el vent. Tots anem ben molls d'aquest ruixim.

Els homes i els vaixells s'arrauliren en un raconet de platja arrecerat del vent. Es convingué que més valia no fer cap tenda ni descarregar les barques.

- Demà serà un altre dia -digué el patró. Un atreviment, en senyal de presa de possessió. Es féu foc a terra per escalfar el sopar i eixugar la roba.»

